

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

H. Minkiewicz

Nr 35 (264)

R. VIII: 2010

Data odczytu: 17.11.2010

Data wydania: 17.11.2010

824. spotkanie

Karola Skowrońska

HELENA MINKIEWICZ (1912-20030)

Helena Minkiewicz urodziła się 30 stycznia 1912 roku na dalekich Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej. Od 1920 roku mieszkała na Pomorzu, najpierw w Bydgoszczy, potem w Grudziądzu. Tutaj zdała maturę w Państwowym Gimnazjum Żeńskim. Wykształcenie bibliotekarskie zdobyła w Poznaniu i Warszawie. Pierwszą pracę podjęła w 1934 roku w grudziądzkiej Bibliotece Towarzystwa Czytelni Ludowych, która powstała w 1921 roku. Pracowała w niej do 1938 roku. Do wybuchu wojny prowadziła w Grudziądzu fachową bibliotekę Pomorskiej Izby Skarbowej.

Okupację spędziła w Warszawie, angażując się w pracę konspiracyjną Armii Krajowej. Już 10 marca 1945 roku wróciła do Grudziądza i wezwana przez ówczesne władze natchmiast przystąpiła do organizowania w zniszczonym mieście biblioteki.

Gmach przy ul. Legionów 28 cudem ocalał, ale poza księgozbiorem niemieckim nie było ani jednej polskiej książki, wszystkie - ponad 30 tys. woluminów oraz cały zbiór „*Gazety Grudziądzkiej*” (z lat 1894 - 1939) Niemcy spalili w pierwszych dniach wojny. Pani Helena mówiła: „*Niemcy spalili w 1939 roku polskie książki, Rosjanie w 1945 roku – wszystkie meble*”.

Heroiczna praca Pani Minkiewicz w pierwszych latach powojennych szybko przyniosła efekty. Biblioteka otwarta została 20 maja 1946 roku. Zbiory polskie pozyskiwała z darów i z wymiany antykwarycznej. Nawiązała ścisłą współpracę z Antykwariatem Naukowym w Bydgoszczy, a także pozyskiwała książki bezpośrednio z Warszawy.

Często czytelników było więcej niż książek w bibliotece. Były specjalne zeszyty, w których zapisywano się w kolejce do poszukiwanych książek.

Dzięki uporowi i wielkiej determinacji Pani Heleny powstawały w odległych dzielnicach miasta kolejne filie biblioteczne, w tym dwa pawilony biblioteczne, unikatowe w skali kraju, gdyż pieniądze na ten cel pochodziły ze Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy. Do dzisiaj zastanawiam się jak Ona to zrobiła? Wiadomo, że była w latach powojennych jedną z nielicznych osób, które miały bibliotekarskie wykształcenie i wielki zmysł organizacyjny. Potrafiła także pozyskać do biblioteki niezwykle zaangażowane osoby, które nie zważając na bardzo niskie uposażenie, pracowały po kilkanaście nieraz godzin dziennie. Wśród nich wymienię choćby Irenę Szostek, Krystynę Florkowską, Annę Poremską.

Wolno, ale systematycznie przybywało książek. Koniec lat czterdziestych i lata pięćdziesiąte XX wieku – to dla Pani Heleny czas budowania prestiżu Biblioteki Miejskiej i to nie tylko w województwie bydgoskim, gdzie działały przecież wielki biblioteki: Książnica im. Mikołaja Kopernika, a także wspaniale wyposażona Biblioteka Miejska w Bydgoszczy. To był czas, kiedy istniała przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Toruniu grupa znakomych bibliotekarzy: Alojzy Tujakowski, Józef Podgóreczny, czy Teodor Błachowiak, którzy postawili wysoką poprzeczkę dla bibliotekarstwa tego regionu.

Pani Helena Minkiewicz, poza kierowaniem biblioteką, była także wychowawcą, nauczycielem, a nade wszystko przyjacielem kilku pokoleń grudziądzkich bibliotekarzy. W 1956 roku, po przeniesieniu Muzeum z gmachu przy ul. Legionów do odrestaurowanego b. klasztoru Benedyktynów przy ul. Wodnej, zorganizowała pierwszą w Polsce czytelną młodzieżową, świetnie wyposażoną w lektury szkolne, encyklopedie i słowniki. W tym czasie w gmachu przy ul. Legionów poza wypożyczalnią działały: czytelnia naukowa, dziecięca i młodzieżowa. W gmachu były także pełne książek magazyny biblioteczne (3 piętra). Niestety w owym czasie tylko jedno piętro zajmowały książki w języku polskim. Pozostałe – to książki przede wszystkim w języku niemieckim, sporo starodruków i rękopisów, które dopiero w latach siedemdziesiątych zostały zinwentaryzowane i skatalogowane. Część ostatniego piętra magazynów zajmowały roczniki czasopism, gromadzone pieczołowicie od końca wojny. Pani Minkiewicz angażowała się w działalność społeczno - kulturalną, organizowała spotkania, koncerty, wystawy. W owym czasie (lata pięćdziesiąte) zachwyty mieszkańców wzbudzały wystawy sprzętu domowego, połączone z odpowiednio tematycznie dobranymi książkami, a także aranżowane przed budynkiem, pola namiotowe ze sprzętem turystycznym, którym towarzyszyły przewodniki i piękne albumy, często pożyczane z innych bibliotek.

Na spotkaniach ze znakomitymi pisarzami i ciekawymi ludźmi zapraszonymi do Grudziądzkiej biblioteki gromadziły się tłumy czytelników.

Po tych spotkaniach w zbiorach biblioteki pozostały dziesiątki egzemplarzy książek z dedykacjami autorów, a Pani Helena potrafiła, w sobie tylko znany sposób, nie mając specjalnych na to funduszy, organizować te spotkania, które były zawsze wielkim wydarzeniem kulturalnym w mieście.

Na szczególną uwagę zasługuje Jej niezwykła determinacja w pozyskiwaniu funduszy na organizowanie filii bibliotecznych. Do 1972 roku, czyli do momentu rozstania się z Biblioteką Miejską działało w mieście 8 filii bibliotecznych. Mieściły się one często w trudnych warunkach lokalowych (piece, ciasnota), niemniej miały one duże zbiory biblioteczne i świetnych bibliotekarzy. Pani Helena Minkiewicz potrafiła pozyskać grono oddanych i świetnych pracowników. Filiami i działami biblioteki kierowały, m.in.: Halina Miąsko, Zofia Kwiatkowska, Halina Mianowska, Jadwiga Grzeszkowska, Barbara Krzyś, Izabela Miklikowska, Krystyna Florkowska, Kazimiera Tkaczyńska, Mirosława Sokołowska. Biblioteka stała się ważnym ośrodkiem życia kulturalnego miasta. Z roku na rok przybywało książek, rosła liczba czytelników.

W 1967 roku zainicjowała akcję poszukiwania w kraju i poza granicami wszystkich wydawnictw Wiktora Kulerskiego ze szczególnym uwzględnieniem „*Gazety Grudziądzkiej*”. Wyniki tych działań przeszły oczekiwania. Udało się pozyskać drogą darów, a także zakupów bezcenne publikacje i wiele roczników tej, tak ważnej dla naszego miasta, „*Gazety*”. To dzieło było przez następne lata z powodzeniem prowadzone.

Po przejściu na emeryturę w 1972 roku Pani Helena Minkiewicz pracowała nadal jako bibliotekarz: 8 lat w I Liceum Ogólnokształcącym, 10 lat w II Liceum Ogólnokształcącym i kilka lat prowadząc bibliotekę parafialną przy kościele pod wezwaniem Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny przy ul. Mickiewicza. Mówiła: „*Biblioteka stała się moim przeznaczeniem*”. Przepracowała w tym zawodzie...53 lata

Pani Helena Minkiewicz aktywnie działała w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, Kujawsko - Pomorskim Towarzystwie Kulturalnym, w Klubie Inteligencji Katolickiej, w grudziądzkim Oddziale Związku Żołnierzy Armii Krajowej, w Kole Wychowanków Szkół Średnich Grudziądzka z lat 1920 - 1939. Wspierała Grudziądzkie Towarzystwo Kultury, które jest kontynuatorem Kujawsko – Pomorskiego Towarzystwa Kultury.

Była też członkiem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, Oddział im. ks. dr. ppłk. Władysława Łęgi, należała do koła nr 1 –Terenowego, kierowanego przez dr Salomeę Sujkowską.

W 1993 r. obchodziła 25- lecie przynależności do PTTK i z tej okazji otrzymała odznakę „25 lat w PTTK” nr 29.

Nie założyła rodziny. Przez 50 lat nie wiedziała nic o losie narzeczonego, młodego sędziego, z którym zaręczyła się krótko przed wybuchem wojny, a który podzielił okrutny los oficerów Wojska Polskiego zamordowanych przez NKWD w Katyniu. W 2000 roku zapaliła w Grudziądzu znicz przy Pomniku Katyńskim, przejmującym symbolu miejsca kaźni na nie-ludzkiej ziemi.

Odnaczona była Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem za Warszawę, srebrną Odznaką Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz wieloma innymi medalami i odznaczeniami. Zmarła w Grudziądzu 22 czerwca 2003 r. i tu pochowana została w rodzinnym grobie.

Odeszła, a my chcielibyśmy, aby więcej było wśród nas takich ludzi, by częściej ich spotykać. Wśród tych, którzy żegnali Helenę Minkiewicz był Jej chrześniak, grudziądzanin, prof. Dr hab. ks. Andrzej Szostek MIC, w latach 1998 – 2004 rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Osobiście jestem dumna i szczęśliwa, że to właśnie mnie wybrała w 1972 na swoją następczynię i powierzyła swoje bibliotekarskie dziedzictwo. Przez 34 lata starałam się temu sprostać.

Pani Helena Minkiewicz z Karolą Skowrońską podczas jednej z uroczystości w Bibliotece Miejskiej. Stoją także od lewej: Lidia Hałasiewicz i Joanna John – Błażyńska. Fot. Piotr Bilski

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.